

mag niet verder gaan dan contact te vormen en te bestendigen tusschen de kerken en de militairen, welke bemoeienis nog voor breede uitbreiding vatbaar is.

Ook dit laatste wordt niet nader gepreciseerd. En wel worden de garnizoenskerken, zoo de conclusies van het Rapport worden aangenomen, opgewekt om in de verzorging der Militairen getrouw te zijn, en evenzoo de kerken, waaruit jonge mannen naar elders vertrekken om in militairen dienst te gaan, om aan de garnizoenskerken nauwkeurig en vlijtig de noodige opgaven te verstrekken, maar dit raakt slechts zijdelings het instituut der Legerpredikanten.

Zoo'n opwekking bovendien is uitnemend. Maar de laksheid van ouders en kerkeraden zal daardoor niet worden overwonnen.

Hierbij schieten de rijmregelen van Kamphuijzen te binnen:

Och waren alle menschen wijs
En wilden daarbij wel!

Zeker, wanneer men in onze kerken maar getrouw was, ware dit vraagstuk voor een groot gedeelte opgelost.

Maar nu hebben we naar andere middelen om te zien.

Het rapport komt — en dat is jammer — niet met uitgewerkte concrete voorstellen.

Aan de eigenlijke taak toegekomen, laat het in den steek.

Het laat de Synode voor de groote moeilijkheid zitten.

Beëindigd.

„De Standaard” kwam nog even terug op wat we schreven in zake het artikel van 17.

Het blad begint met te herinneren, dat dit artikel bijna een jaar geleden verscheen.

En vervolgt dan:

„Vrij plotseling scheen, enkele maanden nadat het verschenen was, dit artikel een veront-rustende werking te krijgen op de zenuwen van ons voortreffelijk weekblad *De Reformatie*.”

Reeds wezen wij erop, dat Prof. Dr H. H. Kuiper op het bewuste artikel in „*De Heraut*” schier onmiddellijk reageerde.

Maar daarvan maakt „*De Standaard*” ook nu nog geen gewag.

Of de zinsnede over het op de zenuwen krijgen van „*De Reformatie*” en de toepassing „van het spreekwoord, dat heenwijst naar het mannelijk en vrouwelijk exemplaar van een nuttig en algemeen huisdier”, gerekend moeten worden tot de fiere stooten met den „sierlijken degen”, laten we liefst aan anderen ter beoordeeling over.

Wij gaan echter zóó niet voort.

Wij hebben niet alleen te rekenen met wat we schrijven, maar ook met den mogelijken indruk, dien het op minder ingewijden maakt.

Zelfs den schijn, als zouden we eenige ernstige griet hebben tegen ons uitnemend anti-revolutionair orgaan en zijn tegenwoordige redactie, willen wij tot allen prijs mijden.

Schoon we tot ons leedwezen ons gevoelen moeten handhaven, zoo zet dit bij ons — en zeker ook bij „*De Standaard*” niet — geen druppel kwaad bloed.

Verschillen van deze soort behoeven niet altijd vererft te worden om hartelijk met elkander te sympathiseeren.

En „*De Standaard*” houde er zich van verzekerd, dat onze sympathie voor haar redactie door dit alles geen graad is gedaald.

Ook van tegenweer tegen het verweer van 17 in hetzelfde nummer zien we af.

17 trekt zich terug op de stelling, dat het Neo-Kantianisme in den grond tot Hegelianisme is te herleiden.

Tegenover iemand, die de wijsgeerige vraagstukken zoo eenvoudig ziet, is men spoedig an bout de son latin.

Meer bejammernissen we het o.a., dat hij met geen enkel woord zijn verzuim jegens de wijsgeerige verdiensten van Prof. Bavinck tracht goed te maken, om nu andere bedenkingen niet te herhalen.

We hebben echter, wat we op ons hart hadden en in het belang van ons Gereformeerde volk achten, ruimte gegeven.

En daarmee is ook deze zaak voor ons van de baan.

Dr H. Pierson.

Ook deze eik is ten laatste geveld. Tot in hoogen ouderdom behield hij zijn frisheid van geest.

Ofschoon niet geniaal gelijk zijn broeder Allard, waren vele talenten hem toebetrouwd.

Man van litterairen smaak, met schitterende kanselgaven en een oog voor het interessante in het leven, achten velen hem voorbestemd om een eereplaats in zijn kerk in te nemen.

Toen hij zich echter aan de Helderingsgestichten verbond, scheen dat gelijk te staan met zich en zijn talenten te begraven.

Toen heerschte nog de gedachte — en is zij thans geheel overwonnen? — dat de Zending en

de Barmhartigheid het wel met inferieure krachten konden doen.

Iemand, die het tegendeel van een redenaar is, die ook overigens niet uitblinkt, maar wien het aan praktisch inzicht niet mangelt, schijnt menig-een het meest geschikt om als directeur van de eene of andere stichting op te treden.

Pierson heeft die idee door heel zijn leven tot een lengen gemaakt.

Zijn talenten had hij te Zetten alle noodig, al zag de wereld daarbuiten ze niet dagelijks fonkelen.

Het uitnemendste van zijn talenten was de liefde en speciaal de liefde tot het gevallen.

De geest van Christus' ontferming woonde in hem.

Hoewel kerkelijk niet een der onzen, was hij ons toch als een broeder.

Zijn arbeid mag en zal ook onder ons niet vergeten worden.

Aan zijn graf beluisterde men niet den toon: wat was hij groot!

Maar: wat was hij goed!

Goed door de particuliere genade zijns Gods.

Minister Colijn.

Angstvallig hoop ik er voor te waken niet het terrein van onzen redacteur voor het politieke en sociale leven te betreden.

Ook zal ik het voetspoor van een onzer bladen niet volgen, dat doet alsof de heer Colijn ook minister van binnenlandsche zaken is geworden en eenige desiderata van meer geestelijken en principiëlen aard kenbaar maakte.

Men verwachtte van minister Colijn, ondanks zijn sterke persoonlijkheid en den invloed, dien hij ongemerkt op heel het Kabinet zal oefenen, niet, wat redelijkerwijze van hem niet verwacht mag worden.

Wanneer hij er in slagen mag om ons land financieel uit het moeras te helpen, verdient hij aller dank.

Maar wat hij verdient, zal hij niet ontvangen. Dat kan reeds nu worden voorspeld.

Door zijn taak als bezuiniger zal hij zich van-zelf veel vijanden maken.

Want niets doet meer de ongenade der menschen losbreken als wanneer men hen treft in hun beurs.

Doch nu is het de plicht van ons christenvolk, om, als ook zij offers moeten brengen, hiervan niet minister Colijn een verwijt te maken, maar hem krachtig te blijven stemmen.

Het schaft ons een veilig gevoel te weten, dat de heer Colijn het christelijk perspectief kent en derhalve niet de stelling zal huldigen, dat op uitgaven van meer geestelijken en zedelijken aard allereerst moet worden bezuinigd.

Evenwel zal het hem groote overredingskracht kosten om de menschen te overtuigen, dat een bezuiniging, die hen vooral raakt, noodzakelijk is.

Ieder wil met de bezuiniging zoover mogelijk van zichzelf af beginnen.

Daarom gelooven we, dat het voor den heer Colijn naast deskundig inzicht vooral aankomt op overtuigende redeneerkraft.

En nu doen wij een beroep op onze Gereformeerden om hem bijzonder in hun voorbede te bedenken, opdat straks ook van hem gelde, dat men niet kan wederstaan de wijsheid en de kracht, waardoor hij spreekt.

Onthulling.

Opnieuw wendt de Vereeniging tot verrijking van ons kerkgezag zich tot de Synode.

Zij voelt zich door het besluit van de Leeuwarder Synode niet bevredigd en biedt wederom haar bundel kerkliederen aan, zooals deze in een editio castigata (van verschillende gebreken gezuiverd) reeds in druk verscheen.

Tegelijk brengt zij bij monde van haar voorzitter, Dr J. G. Geelkerken, bezwaren in tegen het rapport over de „Eenige Gezangen”, door adhaesie te betuigen aan diens brochure: „Berijmde Schriftgedeelten of Schriftuurlijke Kerkliederen”. (Alleen Prof. L. Lindeboom verleende met het oog op de komende Synode daartoe zijn medewerking niet).

Dat de kritiek van Dr Geelkerken lang niet malsch is, zal ieder wel verwachten.

Echter wilden we even wijzen op de onthulling, die men leest op blz. 7: Dr G. vroeg, waarom de goede berijming, die Beets van Jesaja 53 gegeven heeft, niet is overgenomen. Hij wil niet onderstellen, dat Beets werd gepasseerd omdat hij Hervormd is. En dan volgt:

Maar waarom hebben Deputaten dan toch het gedicht van den Hervormden Beets geen plaats in hunne verzameling waardig gekeurd, doch wel het gerijmel van den Roomschen Jonckbloet, zelfs geheel onveranderd, overgenomen — immers de Jezus van Jonckbloet is de vervaardiger der berijmingen zoowel van Jesaja 53 als van Jesaja 55.

Hoe Dr G. daarachter gekomen is, weten wij niet. Een gedrukt bundel van Jonckbloet kennen we niet, hoewel die natuurlijk zeer wel bestaan kan. Overigens hebben we — te meer, daar deze bewering nog niet werd tegengesproken — geen reden om aan de waarheid van deze mededeeling te twijfelen.

Dit aangenomen, moet toegestemd, dat het over het geheel niet wenschelijk is, een onzer kerk-zangen bij een Roomsche te borgen.

Inderdaad kleven aan deze berijmingen — wij toonden dit vroeger aan — ook tal van gebreken.

Toch doet het ons goed, dat we ons met den zakelijken inhoud van die berijmingen wel kunnen vereenigen.

Hiernit blijkt tenminste, dat er Roomschen zijn, met wien we ons geestelijk verwant mogen voelen en bij wien de Christus en Zijn genade niet geheel schuil gaat achter den mensch en zijn werk.

Voorloopig agendum.

Het voorloopig agendum vormt een boekdeel van 120 bladzijden.

Zeker iets ongewoons.

De meerdere vergaderingen met haar voorstellen aangaande de rapporten, vroegen veel plaats.

Ook een paar kerken leggen nog al royaal beslag op de ruimte.

Maar wat zou er van gegroeid zijn, indien het advies eens ware gevolgd om de voorstellen der kerken niet de meerdere vergaderingen te laten passeeren?

Dan waren ongetwijfeld nog veel meer kerken met uitgewerkte voorstellen gekomen.

Misschien hadden we dan wel een agendum gekregen in folio of in een paar deelen.

Niet achterwaarts.

Nog enkele dagen en de Synode wordt geopend. Begrijpelijkwijze heerscht er eenige spanning, al is die veel minder sterk dan voor Synodes als van 1899, 1902 en 1905.

Wel zijn ook nu onderscheiden stroomingen in onze kerken te onderkennen, maar wat er aan de orde komt, riep geen bepaalde verdeeldheid op. Er is verschil van gevoelens, maar de hartstochten roerden zich weinig of niet.

Wij zijn er Gode dankbaar voor.

Moge diezelfde stemming ook op onze Synode de overhand hebben.

Natuurlijk ligt daarin niet opgesloten, dat de meningen niet vrij tot uiting zouden mogen komen.

Zelfs kan het wel gebeuren, dat twee Synodeleden eens diametraal tegenover elkander staan.

Doch als de broederlijke gezindheid slechts uit de woorden blijft doorstralen, bestaat hiertegen niet het minste bezwaar.

Zonder wrijving van gedachten worden nu eenmaal geen belangrijke besluiten genomen.

Slechts over minder betekenende dingen is men het gemeenlijk dadelijk eens.

Maar dan zamelt men ook alleen kleingoud in.

Vooraf zullen, naar het zich laat aanzien, de gedachten even wrijven over de opdrachten, door de Synode van Leeuwarden gegeven.

Er rezen reeds stemmen om tot achter de Synode van Leeuwarden terug te gaan.

Er is een zekere strooming, die het liefst de voornaamste opdrachten zag ingetrokken, opdat alles blijve, gelijk het tevoren was.

Op verschillende manier wordt dit bepleit.

Ook het argument van mentaliteitsverandering doet hierbij dienst.

De Synode zal echter verstandig handelen hiernaar niet te luisteren:

Ondersteld al, dat er in onze kerk van mentaliteitsverandering op groote schaal sprake is, dan heeft men vóór alles te overwegen of dit mentaliteitsverbetering of verslechtering inhoudt.

Het konstateeren van mentaliteitsverandering is niet genoeg.

We mogen ons niet passief naar zulk een verandering schikken, maar we hebben actief op de geestesgesteldheid in te werken.

En dan mogen we niet achterwaarts, maar voorwaarts.

De Synode van Leeuwarden bewoog zich in reformatische richting.

Nu heeft ze ongetwijfeld fouten gemaakt.

Die te herstellen is eerste vereischte.

Maar van richting mogen we niet veranderen.

Anders loopen we in het konservatisme vast.

Men doet het soms voorkomen alsof we met de nieuwigheden op kerkelijk gebied niet al te beste ervaring hebben opgedaan.

Doch vooreerst kunnen hiermee geen nieuwigheden bedoeld zijn, die uit besluiten van de Leeuwarder Synode zijn voortgevloeid.

En voorts kunnen we niet inzien, welke andere nieuwigheden in onze kerkelijke wereld zijn ingevoerd dan afschaffing der collecten voor den kerkedienst en verhooging der predikantstraktemen.

Hebben die tot zulke gevolgen geleid?

Alleen mijnheer Nurks zal dit durven bevestigen.

We vreezen dan ook, dat men hier het kerkelijke leven met het staatkundige en sociale over één kam scheert.

Maar dat is vanzelf een generaliseering, die zich wreken moet.

De „nieuwigheden”, door de Leeuwarder Synode aan de orde gesteld, zijn voor het meeren-deel reformatische wenschen, door Dr A. Kuiper reeds vóór een halve eeuw uitgesproken.

Bevliegingen kan men ze dus niet noemen.

Zij zijn heusch niet uit de mentaliteit van zeker oogenblik of van een paar jaren geboren.

Wij trekken voorstellen...

Maar men...

Zullen we...

richting uit...

Wij sprake...

warden gema...

Daartoe re...

werd uiteeng...

die de gezan...

Ook werd...

stel Deputate...

Vóór de L...

ik in een ke...

met het ge...

maar een e...

heid in te...

Dit behoort...

schillende r...

immers kom...

lende Deputa...

vormen, die...

den weggesc...

kregen.

Men sloeg...

Maar de g...

Deputaten...

en boven or...

niemand kur...

Het spoed...

Ook dit be...

moden.

Daarbij ma...

kerken niet...

waarin de K...

voor versche...

Een Synod...

wordt voorge...

noemt, over...

worden.

Maar Depu...

hun hand...

Zij kunnen...

dat ze met...

Dan komt d...

Gemeenlijk...

een rapport...

aangezet.

Ditmaal ec...

Liturgie-rap...

te komen en...

ten verlingen

In werkelij...

nade een p...

Zoo'n prog...

Maar dit a...

andering nad...

Werde op...

gezicht in o...

dat door der...

kerken zich...

niet te verk...

— De afgeva...

„Noord-Hol...

trent de vol...

Groni...

De M. M...

te Wilder...

Secundi:

Scholten

huizen en

Friest

Es te Lee...

oud, F. J.

J. P. Re...

van der L...

oud, H. S...

te Dronrij...

Friest

te Lemme...

oud, S. A...

Looyeng...

Bolsward,

Smilde te

te Homme...

Drent

Duurser

sels te Z...

Secundi: I

te Assen;

Fokkens t...

Overij...

Da L. Ku...

Haaksberge

Secundi: D

Rooft te

Delden en

Geldes

De J. G.

Ermele en

De G. Ron...

malsen, ou

G. J. Cold